

УДК 371.4:821.161.2.09

М 34

Михайло МАТКОВСЬКИЙ

**ІВАН ФРАНКО: СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ
(СПРОБА АНАЛІЗУ ОПОВІДАнь ШКІЛЬНОЇ
ТЕМАТИКИ)**

У статті на прикладах оповідань шкільної тематики в контексті філософського осмислення з'ясовується співвідношення соціального та морального аспектів становлення особистості. Визначено ключові моменти виховання та їх актуальність щодо нашого часу. Обґрунтовується актуальність ідей Івана Франка щодо виховання сучасної української молоді, формування її світоглядних засад.

Ключові слова: *Франко, світогляд, виховання, особистість.*

Проблема виховання – одна із найактуальніших в сучасному суспільстві. У сьогочасних умовах суверенної України важливо, щоб повноцінна особистість формувалась на всіх етапах: у сім'ї, закладах освіти, у професійній діяльності тощо. Виховання базується на певних засадах, принципах, які формувались упродовж тривалого часу; як категорії історичні, вони потребують історико-теоретичного аналізу. Значну увагу цій проблемі приділяли видатні українські мислителі кінця ХІХ – початку ХХ ст. Дослідження їхньої філософської та педагогічної спадщини є важливим потенціалом особистісного зростання сучасника. Вельми важливими, на нашу думку, є *світоглядні засади* Івана Франка.

Структурно світогляд поділяється на такі складові: світобачення, світовідчуття, світорозуміння, світоспоглядання, світосприйняття [11, 569].

Суттєвою рисою світогляду є певна цілісність поглядів, засад, які стосуються важливих життєвих проблем.

© Матковський Михайло, 2010

За довгі роки радянської школи постать та спадщина І. Франка набули трафаретності, стереотипності у підходах та тлумаченнях, тому в сучасних умовах потребують глибокого переосмислення. Правильно зрозуміти та пояснити її можна лише тоді, коли ми проаналізуємо епоху, в яку він жив, та простежимо *еволюцію його світогляду*, а значить і творчості.

Філософську та педагогічну спадщину Івана Франка досліджували багато науковців, зокрема це Н.Горбач, А.Пашук, Т.Біленко, О.Баган, В.Погребенник, Г.Васянович та ін.

Щоб представити філософські погляди І. Франка в їх об'єктивності, на думку А.Пашука, треба передовсім вникнути в суть проблематики, що міститься в його творчості, усвідомити зміст його ідейного багатства, що стосується філософських, релігійних, науково-природничих, суспільно-політичних та й інших питань *світогляду* ученого [8, 11]. Т.Біленко так сформулювала кредо Івана Франка: “Інтереси рідного народу і загальнолюдські поступові, гуманні ідеї” [2, 159]. В.Погребенник вважає що в світогляді Франка презентовані два протилежні світи – ідеалістичний та матеріалістичний. До обох він належав у різний час, зманіфестувавши цю належність у програмних виступах. Оскільки до синтезу ці два філософські напрямки не надавалися, Франків світогляд не був однополюсним. Навпаки, він показовий самозапереченням як у художній творчості, так і в наукових працях [9, 26]. Н.Горбач доводить, що аналіз творчості І. Франка неможливий без з'ясування й аналізу становлення його філософського світогляду [6, 3]. О.Баган доходить висновку, що І. Франко на своєму творчому шляху, вбираючи віяння часу, шукаючи якісно нових ідейно-духовних форм утвердження і розвитку нації, кілька разів змінював *засади свого світогляду* і творчості. Головними етапами цієї еволюції були: початковий (романтичний), “соціалістичний”, “позитивістський” [1, 6]. Г.Васянович сформував основні принципи навчання та виховання Івана Франка: природовідповідність, культуровідповідність, науковість, послідовність і системність, інтегрованість наукових знань, виховне навчання, зв'язок з реальним життям, індивідуалізація [4, 27]. На думку дослідника

Франкових поглядів Б.Тихолоза, етико-антропологічний ідеал Франка характеризується такими загальними рисами: духовність, соціальність, діяльність, моральність, реальність [10, 33 – 34].

Грунтовний аналіз досліджень з філософської та педагогічної спадщини Івана Франка дає нам змогу стверджувати актуальність розвідки в царині світоглядних ідей та засад письменника щодо виховання. Відсутність цілісного осмислення та аналізу шкільної тематики зумовили вибір дослідження, *метою якого є спроба осмислення світоглядних засад виховання на основі оповідань шкільної тематики Івана Франка, здійснення аналізу педагогічних проблем та їх впливу на становлення особистості.*

Іван Якович Франко увійшов в історію як геніальний митець слова, глибокий і самобутній мислитель і педагог. У нього є твори художньої прози, поезії, драматургії, літературознавчі та філософські дослідження, економічні, історичні, етнографічні та публіцистично-педагогічні праці. Франко багато писав про проблеми народної освіти, школи, виховання і навчання молоді. Творча спадщина Івана Франка для нас – невичерпне джерело духовного збагачення і практичного вміння. Вивчаючи творчість мислителя, ми впевнено можемо сказати, що філософські та педагогічні ідеї щодо виховання української молоді є актуальними та співзвучними із тими завданнями, які стоять перед сучасною системою освіти та виховання.

Висновки своїх педагогічних пошуків він пропонував не тільки теоретичними концепціями; значною мірою його педагогічні міркування висвітлено в оповіданнях шкільної тематики.

У творчості Івана Франка є багато оповідань, які постали на основі його власних спогадів про дитинство, років навчання в сільській і міській школах і мають здебільшого автобіографічний характер. Це оповідання “Малий Мирон”, “Schönschreiben”, “У кузні” та ін. У них, як казав сам Франко, відтворені картини виховання сільської дитини “від перших проблисків власного думання, а завершуючи найвищими

ступенями середньої школи”, формування її характеру, світогляду, становлення особистості.

Зауважимо, що світоглядна концепція цих оповідань вибудована на єдності таких понять: “дитина і світ”, “дитина і суспільство”, “дитина і школа”. І.Франко неодноразово підкреслював, що поведінка людини в суспільстві, її моральне обличчя зумовлюється в кінцевому результаті вихованням. А тому в процесі становлення особистості потрібно зважити на всі ті обставини, які мають певний вплив на моральне формування молоді. Мислитель наголошує на потребі керованості процесу виховання та становлення молоді особистості. Інтерес Івана Франка до питань формування особистості був не випадковий. Освіту він розглядав як могутню зброю в боротьбі за вільне життя, і вказував на те, що неучтво – одна з головних причин соціальних і національних бід народу.

Франко досліджував процес становлення людини, її важку боротьбу за виживання, виявив дві тенденції в цьому процесі, що обумовлені об’єктивними чинниками: перевагою зовнішніх обставин над людиною в боротьбі за існування і навпаки, коли людина починає контролювати ці обставини і отримує над ними певну перевагу. Ці чинники формують, з одного боку “одинокість”, прагнення до автономності людини, з другого – людську солідарність. Учений виділяє такі рубежі становлення людини і суспільності: відкриття і вживання вогню, формування мови, релігії, моральності, культури сім’ї, виникнення держав.

Єдність розумової і фізичної праці є одною з найважливіших засад виховання, на думку мислителя. Він вважає, що “того щастя вона (людина) досягне аж тоді, коли наука і праця зіллються до неї воедино; коли всяка її наука буде корисною працею для суспільства, а всяка праця буде виявом її розвинутої думки, розуму, науки” [17, 33].

У загальному вигляді процес виховання учнів можна визначити у такій схемі: знання – розуміння – переконання-діяльність.

Виховання фізично і духовно розвинутого покоління, переконаний І.Франко, можливе завдяки боротьбі з реальними життєвими труднощами, де очі дітей не повинні бути закриті на протилежні аргументи та докази. *Отож зв’язок навчання з*

працею, якісна освіта, позбавлена стереотипів, використання досвіду попередніх поколінь, всебічний розвиток дітей — завдання, варті справжнього вчителя, на думку І.Франка.

Школа покликана не лише розвивати і збагачувати інтелектуальний потенціал учнів, вона водночас виконує важливу місію суспільства – виховує його громадян патріотами, захисниками своєї землі, традицій та майбуття, або ж навпаки, руйнівниками усталених норм, які вже віджили і тому повинні бути усунені [3, 28].

Знаний вираз Івана Франка “Учителем школа стоїть” неначе акумулює ті сподівання, які суспільним поступом покладені на цю важливу дійову особу. Адже вона повинна бути не сліпим знаряддям владних структур, а творчим чинником, здатним пробудити душу вихованців, розвинути у них громадянське світовідчуття і світосприймання, налаштувати на діяльність для блага народу [3, 23].

Вихованню дітей і молоді у дусі гуманізму Іван Франко надавав пріоритетного значення. Метою гуманістичного виховання для І. Франка є ідеал всебічно й гармонійно розвиненої особистості, її щастя і свобода [5, 34].

Гуманність, пошана до людей, любов до ближнього є головними моральними принципами, вважає Франко. Любов і добро – це два абсолюти в моральному вихованні молоді. Підтвердженням цього є оповідання “У кузні”. В цьому оповіданні Франко показує, наскільки вагомими для людей є чесна праця і братня любов. “З людьми і для людей” – це був девіз життя батька Івана Франка.

Тому не дивно, що у філософсько-педагогічних роздумах значне місце займають проблеми антигуманного ставлення вчителів до учнів, ставлення до учня як до об’єкта, відсутність та низький рівень їх підготовки. Яскравим прикладом цього є оповідання “Schönschreiben”, яке починається такими словами: “У просторім другім класі нормальної школи отців Василіан у Дрогобичі тихо, хоч мак сій. Наближається година “Красного писання”, страшна для всіх не так самим предметом, як радше особою вчителя” [14, 85]. Вчитель постійно застосовував методи покарання, отримував задоволення від того, що мав владу над дітьми, і радів, коли вони не вкладались у його вимоги; йому

насправді було байдуже до успіхів учнів. Пригадаємо рядки з оповідання: “Валько став над ним, мов кат над душею, і злобно всміхаючись, не кажучи й слова, почав приглядатись його роботі. Бідний хлопець почув лихо і до решти втратив всяку власть над своєю рукою і над непослушним пером” [14, 87].

Неприпустимим є те, що учень боїться вчителя та його предмету. Він навпаки повинен любити їх, довіряти вчителю, його не повинен сковувати страх, який вбиває потяг до знань.

“Вчитель, – підкреслював Франко, – не має права на власні бажання, характер, переконання, він не має права займатися політикою і відсахнутися від неї, якщо вона відповідає планам правлячої кліки” [18, 113].

Ставлення до учня як до об’єкта взаємодії є одною з найнегативніших особливостей в освітньому процесі того часу. Негативізм такої взаємодії яскраво виражений в багатьох оповіданнях, зокрема в оповіданнях “Малий Мирон”, “Грицева шкільна наука”, “Олівець”.

“Найбільша частина професорів, гімназійних писав Іван Франко, - вважає учня мертвим, мертвим, бездушним знаряддям, призначеним тільки для того, щоб дав спокійно набивати голову всякими “премудростями”, які нікому ні для чого не потрібні, нікого не обходять, з життям і його потребою не зв’язані. Того учня вони цінять найвище, котрий може найліпше обертатися в машинку, що бубнить регулярно, хоча механічно слухає задані лекції. Той учень отримує від них найліпші оцінки, у котрого їм вдалося найдокладніше затерти всі живі, людські риси, знищити всякий зв’язок самостійного характеру, прогнати всяку охоту до самостійного мислення” [16, 35].

Ці думки Франко яскраво розкриває в оповіданнях “Грицева шкільна наука”, “Schönschreiben” та ін.

У оповіданні “Грицева шкільна наука” Франко осуджує антипедагогічну систему австрійської школи. В ньому перед нами постає хлопчик Гриць, якого батько відправляє до школи вчитися. Звернімо увагу на шкільний процес, описаний у оповіданні:

“Почалася наука. Професор говорив щось, показував якісь дощечки, що на них були намальовані якісь гачки та стовпаки; хлопці час від часу кричали щось, як професор показував яку

нову дощечку, а Гриць нічого того не розумів” [13, 180].

Тобто маємо філософсько-теологічний вузол проблеми – відсутність головних умов та засад викладання, та освітня “відсутність” шкільного процесу. “Так професор будував його на власний розсуд, учні такі, як Гриць дійсно мало чому могли навчитися. Вони не мали навіть основ для розуміння, не мали уявлення, як складати букви в слова, і як їх правильно читати, вимовляти. Професор не переймався тим фактом, що дитина уперше прийшла до школи, не має розуміння шкільних наук, і навчити розумінню учнів намірів не мав. Після року в школі, Гриць нічого не навчився. “Блискучі надії батька на Грицеву будучину давно розвіялись. Професор просто сказав йому, що Гриць “Туман вісімнадцятий”, що ліпше зробить, коли відбере його доому і назад заставить гуси пасти. І справді, по році шкільної науки Гриць вертав додому якраз такий такий мудрий, яким був перед роком”. Єдине його досягнення – вивчив напам’ять дивовижне слово “а баба галамага”, що становило немов перший поріг усякої мудрості, якого йому не судилося переступити. Але далі поза тим Гриць у науці не поступив. Букви якимось мішалися перед його очима, і він ніколи не міг спізнати їх з лица, котре ш, а котре т, котре “люде”, а котре “мисліте”. Про читання вже ніщо й говорити. Чи причина тому була в його непонятливості, чи в кепській навчанні професора, сього не знати; то тільки певно, що, крім Гриця, таких “туманів вісімнадцятих” між тогорічними школярами було 18 із 30, і всі вони під час того шкільного року робили собі блискучі надії, як то буде гарно, як вони увільняться від щоденних різок, позаушників, штурханців, і як покажуть знов у повнім блиску свої поваги на пасовищі” [13, 181 – 182]. Перед нами картина дитячого оповідання, де, спираючись на психологічний підхід, ми бачимо дитину, яка не розуміє свого місця та мети у школі, де в її внутрішній світ мало що позитивного увійшло з описаного способу навчання. Діти піддавалися фізичному покаранню з боку професора за найменшу провинність. Цей гіркий досвід здобування освіти, викладений у творі, якнайкраще зображує вплив фізичної кари на сприйняття освіти як такої. У психіці дітей руйнувалися всі засади зростання талантів та іскри цікавості до нового, тому що процес навчання

грунтувався не на закріпленні та роз'ясненні шкільного матеріалу у процесі обговорення, а на основі фізичних знущань над дитиною що погано розуміла шкільний матеріал.

У свідомості дитини всі прояви таланту до наук глушив “голос” інстинкту самозбереження, а потім хвилі “дитячої агресії”, через які шукав виходу біль від фізичних знущань.

Письменник, описуючи “метод” навчання, посилює у читача відразу до такого педагогічної практики де є різка вчителя, фізичні знущання бо за собою вони викликають лише відразу до школи, та зламу архетипу поведінки дитини, її прагнення до нового. І знову Гриць – пастух. Він з великим здивуванням почув від гусака “а баба галамага” – саме те, що рік учив у школі. “Гриць був зламаний, засоромлений! Гусак в одній хвилі переймив і повторив ту мудрість, що коштувала його рік науки!” [13, 183].

“Наша суспільна мораль, – пише письменник, – чи ж не зводиться тепер на просту казку? Наша письменність чи ж не далека від життя і правди так, як небо від землі? Наше виховання, освіта, чи не є цей млинок, в котрий кладуть здорових дітей, а виймають покалічених?” [7, 10].

Але Іван Франко не тільки критикував. Він писав про багатьох учителів, як про хороших педагогів, які не викликали страху у дітей, а пробуджували потяг до навчання. Ідеалом учителя для Франка можна вважати вчителя Міхонського з оповідання “Борис Граб”. Особливу увагу Міхонський приділяв тому, щоб розвинути в учнів *здатність до самостійного творчого мислення*. “Власна думка! Власна духовна праця, ось у чім властива ціль гімназії! – повторяв він не раз. Головна річ у тім, аби ви навчилися володіти своїм мізком” [179].

Стосунки учителя Міхонського і учня Бориса з оповідання “Борис Граб” пройняті взаємною повагою, довірою, доброзичливістю, мають гуманний характер, що викликає у нього позитивну реакцію і стимулює його діяльність. Однак у виховній роботі шанобливе і дбайливе ставлення до дітей Міхонський поєднує з високою вимогливістю, підтримкою необхідного порядку у роботі і поведінці. *Розумна педагогічна вимогливість* не має нічого спільного з приниженням гідності учнів.

І. Франко досконало тонко відчував дитячу душу, цікавився

дитячим мовленням, полюбляв моделювати на сторінках дитячих їхній внутрішній світ. В оповіданні “Малий Мирон” досконало використав інструмент “внутрішнього мовлення” або “внутрішнього діалогу” дитини.

Він вважає, що основи моральності закладаються ще до школи в сім’ї. *Єдність педагогічних вимог сім’ї, школи та громадськості* є важливою. Батьки в доступній для дітей формі повинні розкрити перед ними складну систему людських відносин. “Малий Мирон – дивна дитина” [15, 65]. Така оцінка сусідів наводить нас на роздуми над тим, у чому проявляється його дивакуватість, можливо просто в нерозумінні простих для сьогодення речей. Невідоме і незрозуміле є для нас дивним. Чи за цією дивакуватістю не проявляється обдарованість, а можливо й геніальність. Його дивакуватість не в такій, як у інших дітей, поведінці, не шаблонній. Можливо, це просто не стандартне мислення, особливий спосіб пізнання, здатність бачити і розуміти світ під іншим кутом зору. Вони не розуміли що кожна дитина є індивідуальною і неповторною, і до неї потрібний особливий підхід.

Наводить на роздуми те, як малий Мирон розмірковує над сонцем, над тим, чим слухає людина, над річкою. У нього зароджуються суперечності, він висуває гіпотези. Читаючи це оповідання ми бачимо що в дитини є прагнення до пізнання, здатність робити власні припущення і аналізувати їх. Не можемо взяти до уваги того, що мати і деякі інші люди, критикують його за “чудернацькі” висловлювання та думки, не розуміють що дитина прагне пізнати світ, а говорять що він не мислить як люди. І найбільш негативне в цьому те, що замість допомоги йому, вони формують в нього комплекс неповноцінності.

“Від малого Мирона вимагали не мислення (хоч називали саме це слово), а мавпування, бездумного механічного повторення того, що сказане вчителем, або якимось іншим авторитетом. Мислення не обмежується розсудковою складовою, воно потребує саме розуму, а характерною ознакою розуму, його атрибутом є креативність”, – читаємо у Т. Біленко [3, 33].

Так, малий Мирон має великий інтерес до всього навколишнього світу. Він допитливий, своїм мисленням

намагається зазирнути в усі цікаві куточки оточуючого світу.

Дитина замислюється над безліччю питань, відкриває для себе чудовий світ навколишньої природи, власним розумом доходить до невеликих, часом наївних, але важливих для неї відкриттів. Яке ж майбутнє чекає цього розумного хлопчика? Чи зможуть розвинутиись його природні здібності в умовах злиднями прибитого, забобонами затурканого села? Можливо, стане малий Мирон таким самим забитим, темним, згорьованим селянином, як і більшість його односельців. А якщо він здобуде освіту і присвятить своє життя допомозі бідним людям то й тоді чекає на нього безрадісна доля: “Навістить він і стіни тюремні, і всякі нори муки та насилля людей над людьми, а скінчить тим, що або загине десь у бідності, самоті та опущенні на якімсь піддашші, або з тюремних стін винесе зароди смертельної недуги, котра перед часом зажене його в могилу, або, стративши віру в святу, високу правду, почне заливати черв’яка горілкою аж до цілковитої нестями. Бідний малий Мирон!..” [15, 71].

Іван Франко твердив, що критично усвідомлені цінності породжуються не тільки завдяки розуму, а і завдяки серцю, інакше вони залишаться абстрактними, що унеможлиблює їх практичне втілення. У процесі демократизації та гуманізації сучасної освіти творче конституювання ціннісного змісту молоді є необхідним *моментом* у формуванні особистості. Світоглядні ідеї Івана Франка, зокрема щодо виховання української молоді, суголосні тим завданнями, які стоять перед сучасною антропологією.

Аналіз творчої спадщини Івана Франка та фундаментальних досліджень його доробку дає підстави стверджувати, що світоглядні засади Івана Франка щодо становлення молоді мають опору на принципах гуманізму, саморозвитку, вироблення здатності до самостійного творчого мислення, удосконалення моральних якостей і способу життя, безкорисливій праці на благо суспільним інтересам, єдності фізичного й духовного розвитку.

Як бачимо, аксіологія Івана Франка в питаннях виховання молоді є *актуальною* для сьогодення, адже сучасні ціннісні ідеали у декого відступають у бік цинізму, тим самим приносячи гіркі плоди свого розвитку, занепад традиційних для

українського суспільства моральних засад. Ця проблема потребує глибшого дослідження, оскільки тут осмислення світоглядних засад Івана Франка в основному базувалось на оповіданнях шкільної тематики, які є невеликою частиною творчої спадщини великого мислителя. Світоглядно-педагогічні проблеми також ґрунтовно аналізувались у інших творах Івана Франка, які також потребують глибокого переосмислення.

Література

1. Баган О. Світоглядна еволюція Івана Франка як ключ до розуміння його творчості // Іван Франко в школі. – Дрогобич: Коло, 2003. – Випуск перший. – С. 6 – 14
2. Біленко Т. Тлумачення євангельського слова в ремінсенціях збірки Івана Франка “Мій Измарагд” // Франкознавчі студії. – Дрогобич: Вимір, 2002. – Випуск другий. – С. 157 – 165.
3. Біленко Т. Креативна природа художнього слова Івана Франка як чинник виховного процесу // Іван Франко в школі. – Дрогобич: Коло, 2003. – Випуск перший. – С. 23 – 36
4. Васянович Г. Педагогічні ідеї Івана Франка / До 150 – річчя від дня народження Каменяря // Рідна школа. – 2006. – №10. – С. 27 – 29.
5. Вишнівський Р. Іван Франко про виховання молоді – Дрогобич: Ред.-вид. відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2009. – 81 с.
6. Горбач Н.Я. Філософські переконання Івана Франка. – Львів: Каменяря, 2006. – 112 с.
7. Паперна Г.О. Іван Франко про народну освіту. – Львів: Вільна Україна, 1946. – 64 с.
8. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007.–432 с.
9. Погребенник В. Франко і релігія // Світогляд. – №2 – 2006 – С. 21 – 28.
10. Тихолоз Богдан. “Цілий чоловік” в етико-антропологічній концепції Івана Франка // Слово і час. – №2. – 1999. – С. 32 – 34.
11. Філософський енциклопедичний словник (ФЕС). – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
12. Франко Іван. “Борис Граб”. Зібрання творів у 50-ти т. – К.: Наук. думка, 1978. – Т.18. – С. 177 – 190.
13. Франко І.Я. “Трицева шкільна наука” // Франко І.Я. Зібрання творів у 50-ти т. – К.: Наук. думка, 1960. – Т. 16. – С. 177 – 183.
14. Франко Іван. “Schönschreiben”. Зібрання творів у 50-ти т. – К.: Наук. думка, 1978. – Т.15. – С. 85 – 90.

15. Франко Іван. “Малий Мирон”. Зібрання творів у 50-ти т.– К.: Наукова думка, 1978. – Т. 15 – С. 65 – 71.

16. Франко І.Я. Педагогічні статті і висловлювання / За ред. О.Дзевєріна. – К. : Рад. школа, 1960. – 300 с.

17. Франко І.Я. Наука і взаємини з працюючими класами // Зібрання творів: У 50-ти т. – К. : Наук. думка, 1986. – Т. 45. – С. 24 – 40.

18. Франко І. Наші народні школи та їх потреби // Зібр. тв. у 50 т. – К. : Наук. думка, 1986 – Т.46., кн. 2. – С. 108 – 115.

Матковский Михаил. Иван Франко: мировоззренческие основы воспитания (Попытка анализа рассказов школьной тематики). В статье на примерах рассказов школьной тематики в контексте философского осмысления выясняется соотношение социального и морального аспектов становления личности. Определены ключевые моменты воспитания и их актуальность в наше время. Обосновывается актуальность идей Ивана Франко в воспитании современной украинской молодежи, формирование мировоззренческих начал.

Ключевые слова: Франко, мировоззрение, воспитание, личность.

Matkovskiy Mykhailo. Ivan Franko: philosophical foundation of education (an attempt to examine school-related stories). In the article on the stories of school subjects in the context of philosophical reflection, ratio of social and moral aspects of personality's formation has been studied. Key issues of education and their relevance in our time has been defined. Urgency of Ivan Franko's ideas in education of modern Ukrainian youth, shaping their philosophical principles has been grounded.

Key words: Franko, outlook, education, personality.